

M

Rapolan muinaislinna
Sääksmäellä.

Asema.

Sääksmäen selän katkaissaa Tyrväänin - Lempiälän vieruskiviharju kokoa Voipaalan kartanon NW-puolella Sääksmäen kirkonkylässä äkkiä 65-70 m korkeiksi (Rautanselän kunnan) pitkäkkäiksi kukkulaksi, sitä ennen olleena melkoista matalampii. Kukkula on korkean harjunnan verkkoama, ja tämän muodostuman viikua tausta vastaan tekee Sääksmäen kirkko ympäröivine asumuksineen ja viljavainioineen kaukaa katsottuna perin miellyttävän, rauhaisen, romanti- sen vaikutuksen.

Kun nousee Tuolle kukkulalle, jolta on suuremoinen näköala saarekkaalle Rautanselälle, huomaa heti ettei se ole mikään yhtenäinen harjanne, vaan muodostaa se n. 200 m pituisen, 150 m levyisen ja runsaasti 20 m syvyiden kaudan kalliukon, joka avautuu itään eli Voipaalaan päin, ja tämän kaudan S-puolelle toisen, vähäisemmän, etelään päin avautuvan kaudan. Nämä kaadat ovat samankäisiä luonnomuodostumia kuin koko harjukin, ja ovat syntyneet, kuten arvellaan, siten, että muinaisesta jäätikköpeitteestä on irtautunut niiden kohdalle valtava jäälomake

joka on estänyt siihen sora-
kerrostumasta. Kaupunkimuuron mu-
kaan olisivat kaudet kuittekin
tekemisessä linnun kausta, ja
näs ihmisten laalimia, ja siihen
viittaa kaustan nimityskkin "lin-
nakaudet". Oikeastaan on tuo
kukkula, jotka nämä harjukaudet,
sijaitsevat, tai "vuori", kuten
sitä paikalliskunnalla sanotaan
(linnaruori), Marjuniemeksi
eli harjunpää, sillä se jätettiin
vain vähän ^{mat} alempana N.W. suun-
taan, ollen sen sijaan kaikkien
muilta ulkolaidoiltaan saugen
jyrkkärinteinen.

Linnaruori.

Linnaruori on ^{tämä} harjunpää
eli vuori ollut varustettu pi-
kin sen yläreunaa ja molempien
harjukautoja kiertävällä muurilla,
josta vielä on jällellä sen ala-
osa eli ^{harjien} kivivalli. Vallia voi
seurata ylt' ympäri koko linna-
vuoren, vaikka se muutamien pai-
koin onkin metkein jäljetö-
miin hävinnyt. Niinpä ei itse
vallista N. päässä sisään päin
kääntyvän polvekkeen kohdalla
ole eninkään kiviä jällellä,
mutta vallin kohtaa näyttää
tämän ulkoisuudella oleva ojanne,
joka aikanaan on syntynyt nä-
tävästi siten, että siitä on luotu
maata vallin, joten itse rinne
on samalla jyrkentyneet. Tämän
on valli myön keikkoa S. päässä,

länsipuolella, ison hauturaryhmän kohdalla sisäänpäinristäytyvän portteeseen kohdalla. Yleensä on valli nurmellunutta, 2 m levyisiä, enintään 1 m korkeista, pyöreästä kiveksi muuttunutta; vain harvoilla kohdilla on se utkoreunalta jyrkänlainen, ja silloin isoista kivistä laidoitua. Enimmäkseen on se maasekainen. Sekä ison että pienen kauden porttien kohdalla on valli tavallista korkeampaa sekä useamman metrin levyisiä ja isokivistä. Ja linnan pohjoisimmassa ^{koivussa} ^{lepi mittaisesta} ^{Rannissa} ^{lepiä} valli lähes 10 metrin, mikä johtuu siitä, että täällä on sijainnut varmaankin Tornin tapainen varustus.

Portit.

Portteja on ollut ainakin kolme: yksi ison ja yksi pienen linnakauden seulle, missä valli leventämällä on saatu aikaan pitkästä porttikäytävä, ja mistä on ollut verraten mukava kuljeta ^{esim.} ^{harjaa} linnakausojen Tarvimaan turvaprakkaan. Yksi portti on ollut linnan N-osassa, länsipuolella, Rapolan päin, nykyisen Tanssikentän kohdalla. Yksi aukko on myös vallissa linnan eteläosassa, länsipuolella, mutta on epävarmaa, onko tässä ollut vanha portti. Porttiaankin ^{Torin} ^{portin}

Tsosta kaudesta NW-suuntaan ei liene ollut porttia, vaikka siitä näyttäisi. Tämme päin ei näe

ole voinut ^{olla} Mukkua edustalla olevan
syvänlaisen Marjukaudan Takia,
Esivarustuk- Kun Linnavuoren rinteet
set. Linnan eteläpäässä olevien porttien
suulla ovat olleet loivia ja nämä
kohdat ovat muutenkin olleet alt-
tiita hyökkäyksille, on niikin il-
meisesti ollut rakennelmia jonkin-
laisia esivaruksia.

^{linna} Tsonkaudan portin edustalla
oleeseen esivarukseseen viittaa
n. 15 m pituinen, 1 m syvyinen
ojanne (linnaan tultaessa oikealla
puolen porttua), josta varmaan-
kin on luotu maata sisäpuolella
oletettavaan entiseen vallin (tai
maaluaidan juurella), jommoisen (vallin)
kannoa vieläkin voi erottaa jo-
sen vasemmalla puolella.

Pienen ^{linna} kaudan portin edus-
talla on myös voinut olla joku-
kuten varustettu esilinna puoli-
ympyräisellä pengermällä, jonka
rinteitä on nähtävissä jyrkennet.
Ty maata luomalla. Pengermällä
on pari kauturaa, s.o. arvatenkin
entisiä asunon pohjaa.

Linnan N.W.-päästä, mistä
marju laskeutuu loivasti, nähtään
myös olleen esivaruksia puoli-
ympyräisellä pengermällä, jonka
ulkopuolella vieläkin on erotetta-
vissa 20-30 metrin matkalla
selvää ojannetta. Tämä esiva-
rustus on suojellut edellämäi-
nittä Tornimaisista varustusta,
joka on sijainnut vallin N.-kolkasta.

Kuopan teet
ison liuna-
haudan pohjalla.

Itson linnakaudan ^{keski}vi-
heillä on noin 15 m laajuinen,
runsaasti 3 m syvyinen, kivi-
reunainen Kuopanne, jonka tar-
kontusta on vaikeata arvata.
Kaivoksi sitä Juskin vortsee
katsoa, koska se on sellaiseksi
liian laaja ja lisäksi kivi-
peräinen. Sen S. reunalla on sitä
päätti parin metrin pituinen
ja n. 12 m syvyinen kaivura,
joka ehkä lienee samantyyppinen
atunnon pohja kuin etempain
sitetyt. On mahdollista, että
puheena oleva Kuopanne olisi
ollut vijätsäiliö.

N. suunnassa n. 30 m pääs-
sä on toinen, mutta paljon
pienempi Kuopanne - ^{poikki} läpimital-
taan n. 5 m - jonka pikemminkin
voi olettaa kaivoksi.

Haudan N. päässä on
vortut olla pieni vesilätäkkö
eli lampare, joka riittävään
on poistunut.

Hauturat eli
atunnesijat.

Itson linnakaudan ^{lata} ~~lata~~ ^{joka}
puolella, sen yläreunalla, on
noin parin metrin laajuisia
ja ~~vähän~~ suurempiaakin, 1/2-1 m
syvyisiä kaivuroita. Haudan
etelärinteessä on niitä kahdesta
ryhmästä, toisesta 6 kpl., toi-
sesta 12, jälkimmäiset rivit-
tään toinen toistensa yläpuo-
lolle asetettuna. Haudan
koillispuolella on ~~puolesta~~ ryhmä

mässä 18 hauturaa, niistä ylimmät
rivissä. Etäpuolella on ainakin 12
hauturaa, enimmäkseen kolmessa ryh-
massä, ja kaudan länsipuolella
ainakin 4 ynnä lisäksi pitkästä
lähes 10 m. pituinen ojanne ^{joita} ~~lähellä~~
lasketaan mukaan pitkä linnakaudan
eteläpuolella penkereellä olevat
2 hauturaa ja ison linnakaudan
pohjalla, isomman kuopanteen lähellä
oleva 1 hautura, ^{joka 1 hautura Trustin Kaupunkin} on väitä Kaup-
kiaa vähintään 55 hauturaa.

Yhden hauturan Puhenaolevat hauturat ovat
Kaivaus. ilman epäilyksiä asuntojen, s. o. Turve-
koltain poijiksi. Kärsöttäviä. Saa-
daksen varmuutta Takäin oletuk-
seen, Tutkittiin muuan hautura,
joka sijaitsi ylämä vasemmalla
ison linnakaudan eteläpäässä, 12-
hauturaisessa ryhmässä.

Kun Turve hauturan alu-
eelta oli poistettu, paljastui ne-
tamaassa n. 4 m pituinen, lä-
hes 3 m levyinen, N^o-SW-suun-
tuinen, kulmikas kivainen maan-
alue. Jotenkin keskikohdalla
sijaitsi kivistä ladettu Tulen-
pija, nähtävästi hajennut kaa-
teen mittei erilliseen osaan.
N^o-päässä oli pidetty eritoin
Tulta, milten runsaudesta
nähtäen. Kivet siinä olivat
isompia, muodoltaan kuopanteen
kattilaa varten. SW-puolinen
osa oli kuperamainen, ja molempain

osan väillä, W-puolella oli musta
Tunkalaja.

On siten ilmeistä, että hautaus,
joka oli alkuaan syntynyt maan
luomalla N^o. eli yläpuolella, on
entisen kodan pohja. Tunkalä
näyttävän Tunkalä maan reuna-
piirteet eivät olleet suorita, ei
ole oletettava kodassa olleen ^{kirjuri}
salvettua vaakasuoraa kehikko-
alustaa, vaan varmaankin on
koda muodostunut karjapuu no-
jalle asetetusta katoksesta, jonka
alustana lienee ollut joitakin rau-
kkoja ja peitteinä katoja ja tur-
peita, ja jotka molemmista päis-
tä ^{kirjuri} lienee ollut peitetty. Oven
koko ei erotettu; ovi lienee
antanut SW-suuntaan.

Hautausain ryhmittymä
voi viitata siihen, että eri ryhmät
ovat edustaneet eri kylä, esim.
^{myk.} Kirkonkylää, Huittulaa, Saloni
Kylää tai sitte Haukka-
kyläkuntaa.

Muita muinais-

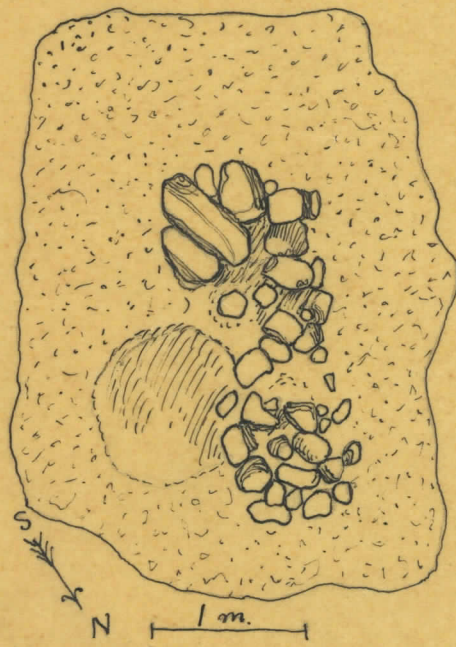
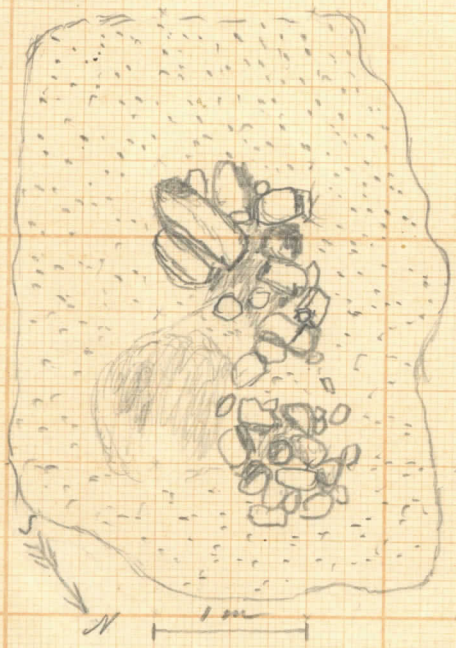
jäännöksiä.

Näiden hautausain obolla
Varsinkin ison linnakauden W-puolella

on huomattava pieniulainen Kivi-
ladetun, jotka ovat osaksi arkkun-
tapaita, osaksi kumpumaisia
sekä jotakin isoista kivistä (Kun-
ties Kivikään [?] jäännöksiä) taikka
piikkukivistä kasattuja, kuten
nuorhuoneen tienoolla (voinevat
olla heitto kivikasot).

Sääksmäki
Rapolan Linnasuo

asuinalueen
Kaivaus sykk.
1918

(Kuva 9) 5/6 1393

1100

5317

Särkismäki
Rapola
muinaislinna
J. Ahro 1918

5321

Asuinhuoneen paljaste.
Tut ties-kivet kapolan
linnavaivalla.

Talon J. A. -io kes. 1918.

5318

Rapolan Simonin Vallia
W-puolella.

Talok. J. A. -io kes. 1918.

5320

Linna kaudassa
Rapolan linna-
vuorella.

Vilho. J. S. Kes.
1918.

5319

Syvä hautaus (asuinhuone)
etualalla, kirkonvallin
takana,

Rapolan kirkon

Mes. 1918

Feb.

Nahöala Rapolan Cimmavuo-
retta Rauten selälle

Talok. J. A. i. o. Kes. 1918.

Kivimäki

Kivimäki

Kivimäki

Kivimäki

Kivimäki

Kivimäki

Kivimäki

Kivimäki

Kivimäki

Kivimäki

Kivimäki

Kivimäki

1/100